

het Avondmaal moet voorafgaan en kenmerken, en dat geheel zonder dit, de weg versperd is; niet zoozeer tegenover de menschen, maar staande voor den Heere, die alles doorziet.

Het is nu meer waar, dan vroeger, dat de toekomst des Heeren genakk. En in verband hiermede is het noodig, dat wij letten op hetgeen tot de heiliging der Gemeente dient. En nu, dit is een punt, dat hierbij vooral van belang is, ja ook de gansche tederheid van onze Avondmaalspraktijk.

Kort samengevat heb ik het dus over de zelfbeproeving voor het Avondmaal. Zij moet niet veronachtzaamd worden. Indien dit gebeurt, het is een dreigende toestand, die zal dienen tot verderf van de Gemeente en van de zielen.

En de zelfbeproeving moet zich richten, en zal zich vanzelf ook wel richten, naar onzen geestelijken stand. Er is verschil in, of iemand eenigermate gewassen is in de genade, dan of hij nog niet veel anders kent, dan als een bedeesd kind van verre te staan, hetgeen evenwel aan het kind zijn niets afdoet. De Heere gaat met ons om naar hetgeen waar toe wij nu gekomen zijn. Maar Hij wijst ook de kleinste niet af.

Ik kan niet anders zien, of hiermede is in het Formulier niet gerekend. Trouwens, het is uit een tijd van kracht in het geloof, toen de zwakken, die er ook toen wel zullen geweest zijn, in elk geval meer wegscholen.

Wij moeten evenwel, dat wil de Heere, ons naar de zwakken, de kleinen richten. En wij mogen ze niet verdedigen.

A. M. DIERMANSE.

Wij hopen op deze „stem“ terug te komen.
EINDRED.

PERS-SCHOUW.

De Pol en dr Mott.

Onlangs gaf ik hier een citaat van de Janssen, chr. geref. pred., die na een lezing van dr John Mott (waarin deze waarschuwde tegen het overplanten van kerkelijke onderscheidingen in het moederland naar het zondings-terrein) instemming betuigde. Dat dr Mott zoo sprak, leek ons op diens standpunt consequent, maar op het standpunt van de Janssen — tevens ten deele ook op dat van onszelf — scheen het ons niet te handhaven. Thans geeft ik het woord aan ds D. Pol, die in „De Macedoniër“ zegt:

Wat voor ons vanzelfsprekend is vindt Mott buitengewoon, en wat voor Mott heel gewoon is, spreekt voor ons nog niet van zelf.

Wij willen ons ook wel laten meenemen in de breedte, en voelen ook wel voor een ideaal als een Algemeene Zendingssynode voor Ned. Oost-Indië, maar wij kiezen toch eerst voor fundamentele vastheid, en vergeten niet, dat onze O. Indische Archipel uit allerlei volkstammen bestaat. Met dat spreken over „nationale Kerk“ moet men overigens toch voorzichtig zijn. Want om een nationale Kerk te krijgen, moeten er volkstammen zijn van dezelfde nationaliteit, wilt gij, naties. Anders is het beter om het veel juistere woord van volkskerk te blijven gebruiken. En daarnaar zijn wij, op een paar gelukkige uitzonderingen na, als in de Bataklanden en de Minahassa, lang nog niet toe in ons Insulinde.

Genesis I op het agendum?

Van prof. Grosheide nam ik enkele weken geleden een artikel over, waarin hij waarschuwde tegen het zonder noodzaak opvullen van het agendum der generale synode met de kwestie van „de dagen van Genesis I“. Prof. Bouwman blijkt in „De Bazuin“ zijne genachting te zijn toegedaan:

Nu is deze vraag op zich zelve zeer interessant, en in den laatste tijd eenigszins actueel geworden. Zelfs buiten onze kerken zijn er geweest die van oordeel waren dat de Generale Synode na hetgeen te Assen is gebeurd geroepen is hierover zich uit te spreken. Maar weten zulke vragers niet, dat de Synode niet is een wetenschappelijk college, dat allerlei kwesties behandelt, maar een kerkelijke vergadering, die slechts uitspreken doet in verband met eene kwestie, die wettig door de kerken aan de orde gesteld is? Het komt ons voor dat de kerken in Synode vergaderd ter gelegener tijd, hetzij dan in verband met een leer- of tuchtkwestie, hetzij in verband met de uitbreiding van de belijdenis, zich over dit punt zullen moeten uitspreken, maar het gaat niet aan om, zonder dat er een bepaalde leer- of tuchtkwestie aan de orde is, tot de Synode te komen met de vraag of zij soms ook kan zeggen of de scheppingsdagen in Genesis I gewone dagen zijn geweest, zoals wij die nu kennen, dan wel of ze als tijdperken moeten worden beschouwd.

Voorloopig behoorde zulke kwesties behandeld te worden in den engen kring der mannen van wetenschap. Er zijn zoo vele vragen die een oplossing eischen dat het te hopen is dat er eerst eens rustig en ernstig wordt gestudeerd, en dat men de kerk niet gaat verontrusten met allerlei vragen aan de orde te stellen.

Zoo men hier lezen kan, zijn er buiten de Geref. kerken menschen geweest, die het tot den plicht der Geref. kerken rekenden, Genesis I te behandelen, op straffe van te blijven liggen onder hunlieder verdorping van onbetrouwbaarheid. Onder meer zal prof. Bouwman hier wel doelen op de chr. geref. pers. In „De Wekker“ schreef docent J. J. v. d. Schuit o.m.:

Laat men eerst eens zulk een zeker geluid geven omtrent Genesis I, want anders kan Assen licht de gedachte wekken, dat de toelag is geweest, dr Geelkerken eruit te werken.

Dit laatste zinnetje zou „Woord en Geest“ niet kunnen verbeteren. Noch „Het Vaderland“ Noch het „Algemeen Weekblad“. Evenmin als onderstaande tiende van docent v. d. Schuit:

Daar hebben wij recht op, om dit te weten van een Synode, die zegt voor het Schriftgezag op te komen en die aanleiding geeft om daaraan met

recht te twijfelen. Wat wij in de laatste tijden gelezen hebben van vooraanstaande mannen over Genesis I, stelt mij verre van gerust, dat men in de Gereformeerde Kerken onverschikt het Schriftgezag handhaaft in den zin zoals Assen ons liefst wil laten gelooven.

Het geval wilde echter, dat terzelfder tijd, waarin doc. v. d. Schuit aldus de Geref. kerken aan het werk wilde zien, omdat hij uit haar pers wel eens las, wat de synode van Assen liet blijven onder den druk van zijn wantrouwen, bekend werd, dat uit christelijk gereformeerde pen artikelen over Genesis I toekwamen aan het tijdschrift van dr Geelkerken: „Woord en Geest“. Een medewerker van „De Bazuin“ schreef daarover in de rondblikrubriek van dit blad o.m.:

Indien, wat men in boven aangeduiden zin zegt (reeds enkele maanden) waar is, dan heeft de chr. geref. kerk eerder concrete aanleiding om over Genesis I „in den kerkelijken weg“ te handelen, dan wij Althans, als ik de logica van „De Wekker“ volgen moet. Ik volg ze niet; maar de chr. geref. broeders, die van de zaak afweten, moeten of „De Wekker“ een halt toeroepen, of zelf het advies van het blad volgen: d. w. z. Genesis I aanpakken. Men kan ginds niet altijd leren op de Geref. kerken.

Volgens de logica van „De Wekker“ zou dus de chr. geref. kerk ook al niet meer te vertrouwen zijn. Onnodig te zeggen, dat wij er niet aan denken, op dit punt zoo iets van de chr. geref. kerk te beweren. Maar wij denken er wel aan, dat docent v. d. Schuit de toestanden in zijn eigen kerk wat beter moest leeren kennen, dat de Hilbers niet op zijn volk moest inwerken door van den naam van prof. Buytendijk een schrikbeeld te maken dat in de oogen van dat volk dienen moet, om den bedenkelijken stand van het kerkelijk-geref. leven en van het leven der V. U. te doen zien, zoolang uit zijn eigen kring de ideeën van prof. B. gelanceerd worden in de pers; en dat men maar eens ophouden moest, verdeeldheid te zaaien ten koste van het recht om als de nood aan den man komt, zijn eigen menschen te kunnen zeggen, wat men ook te Assen zou hebben gezegd, als men er bij geweest was. Het gaat dan den kant van ds Wisse uit, die eerst aan den kring van dr Geelkerken scheen tegemoet te komen, en daarna, als men hem van Overtoomsche zijde aan de mouw trekt en de consequentie vraagt, haastig een brochure schreef, die klaartijd den trant van Assen volgen wil.

Een werk-program voor kandidaten in de theologie.

De v. Schelven van Wageningen zegt in „Gold. Kh.“, dat

er meer en meer gevoeld wordt, dat in Duitschland meer krachten moeten gaan werken. Een of meerdere jonge mannen, kandidaten of jonge predikanten — liefst ongehuwd, om zich te gemakkelijker te kunnen deplacieren — zouden zich hier verdienstelijk kunnen maken.

In 't algemeen zelfs is het zeer gewanscht, dat versch-afgeleverde kandidaten een oefenschool doorloopen, alvorens zich aan een plaatselijke kerk te verbinden. Zoo bijv. een jaartje met de bijbelstasch op den rug naar Limburg of Noord-Brabant; of naar ons arbeidsveld in Rijnland en Westfalen.

De v. Schelven geeft daarbij deze illustratie:

De bekende ds Hasebroek en ds de Graaf gingen indertijd met mijn Vader drie weken achtereen roomsch Noord-Brabant in met bijbels en tractaten. Zij waren soms in levensgevaar.

Maar zij moesten ook verklaren, in die paar weken meer menschen-kennis en levens-ervaring opgedaan te hebben, dan in jaren van gewonen ambtelijken arbeid.

Een pracht-terrein voor jonge menschen, die te Kampen of Amsterdam afgestudeerd zijn.

Daar in het Industrie-gebied, pionierswerk verrichten. Liefst nu hier, dan daar. Overal steekproeven doen...

Over het geval-dr v. Leeuwen.

De „Leeuwarder Kerkhede“ vestigt de aandacht op den afloop van de behandeling van de zaak van dr v. Leeuwen, zoodat deze behandeling tot nu toe langs den officieelen kerkelijken weg verliep. Op één bijzonderheid vestigt dr W. A. v. Es (deputaat ad hoc) in genoemd orgaan speciaal de aandacht:

Over de bedoelde uitdrukkingen, waarover Dr v. L. zich nader had te verklaren, had de classis Drachten reeds een besluit genomen in haar vergadering van Januari II. Een daartoe benoemde commissie had op deze vergadering ook uitvoerig rapport gedaan van wat zij te dien aanzien met Dr v. L. had verhandeld. Ook van de wijze, waarop zij gepoogd had de nog altijd bij Dr v. L. bestaande bezwaren tegen de dogmatische beslissingen van Assen weg te nemen. Toen Dr v. L. de eerst bij de classis overgelegde bezwaren, ook in brochure-vorm had uitgegeven, heeft de classis op haar vergadering van 1 Febr. II. besloten eveneens dit rapport der commissie in druk te doen verschijnen. Wat ook geschied is bij den uitgever Westerhuis te Leeuwarden, die eerst dit rapport opnam in de „Leeuwarder Kerkhede“, daarna het op kosten van de classis Drachten in brochure-vorm uitgaf en dit vooral in de classis Drachten verspreiden deed.

Het advies dezer commissie gelijk het in het genoemde rapport is te vinden luidt ten aanzien van de bedoelde uitdrukkingen aldus:

„dat althans de classis in deze nadere verklaring van Dr van Leeuwen zal berusten en besluiten van haar handelingen met Dr van Leeuwen te dezen aanzien aan de Generale Synode rapport te doen, waarbij dan zonder twijfel de Deputaten der Synode op haar verzoek wel voor de uitvoering zullen willen zorgen“.

En in overeenstemming met dit advies besloot de classis:

„ten aanzien van de in artikel 455c van de Acta der Generale Synode bedoelde uitdrukkingen, in de nadere verklaringen van Dr van Leeuwen te berusten, en te besluiten van de handelingen met Dr van Leeuwen te dien aanzien rapport te doen aan de a.s. Generale Synode“.

In d. „Almedosche Kh.“ zegt ds Milo, die ook lid van de Asser synode geweest is:

Dankbaar ben ik, dat er een modus gevonden is, waardoor niet ook deze predikant moest worden afgezet.

Over de afzetting van ds Vermaat.

Dezelfde auteur, ds Milo, zegt in „Almedosche Kh.“ ook zijn meening over de Vermaat, wiens procedure in afzetting geëindigd is:

Om den ernst van overtuiging, die immer dezen predikant sierde en hem op zeer jeugdigen leeftijd zich, tegen het gevoelen van het ouderlijk gezin in, deed aansluiten bij de Gereformeerde Kerk van zijn woonplaats, had ik reeds als gymnasiast grooten eerbied voor hem.

Die eerbied is mij bijgebleven, ondanks de bezwaren van en tegen dr. Vermaat, tot op den huidigen dag.

Een door en door eerlijk man, helms al sterker gekomen onder den invloed van andere, niet-Gereformeerde stroomingen en zelf daardoor minder beïjnd en vaag in zijn beschouwingen en wijze van uitdrukken.

Daarom doet het mij te meer leed, dat hij het niet gelaten heeft bij zijn weigering, wat op den duur natuurlijk zoo niet blijven kon, maar zijn bezwaren tegen het classicaal besluit van 9 Februari publiekelijk ter sprake heeft gebracht in „Woord en Geest“, ja zich smadelijk uitgelaten over de Geref. Kerken en hare vergaderingen, en zelfs op een het karakter aantastende wijze over personen die in de Classis Bolsward en elders in de Kerken leiding geven.

Op die wijze heeft dr. Vermaat zelf zijn zaak verergerd en vertroebeld, en gelijk het luidt in een bezwaarschrift van zijn eigen Kerkeraad die zoo uiterst broederlijk en roijaal met en tegen zijn predikant heeft gehandeld de kloof, die er reeds in tusschen hem en de Kerk van Makkum ten zeerste verwijd.

Toch is hem de gelegenheid geopend, om dit, ten deele persoonlijk, incident uit den weg te ruimen en de zaak weer geheel in de zakelijke sfeer te brengen, wat zonder meer door hem is geweigerd.

't Is duidelijk, waar hij bovendien volhardde in zijn weigering om de gevraagde verklaring omtrent de resolutie van Assen te ondertekenen, dat de Classis tot afzetting moest komen.

Het werk van dr Onvlee.

In het „Kerkblad der Geref. Kerken in Ned. O-Indië“ wordt gesproken over indrukken van een reis door West-Soemba. Ook dr Onvlee komt daarbij ter sprake. We lezen:

Naast ds Krüger wonen in een huis van tijdelijk materiaal Dr Onvlee met vrouw en baby. De heer Onvlee, candidaat in de theologie aan de V. U., en doctor in de Indische letteren aan de Universiteit te Leiden, is de afgevaardigde van het Nederlandsche Bijbelgenootschap. De Regeering, het belang inzende van taalstudie, heeft op onbekrompen wijze door het verleenen van subsidie zijn werkzaamheid mogelijk gemaakt. Het is niet zeker, of Dr Onvlee hier blijft wonen. Op de vergaderingen was er een nota van den Adviseur voor Inlandsche zaken aanwezig, aandringende op een geargumenteerde voorstel omtrent de definitieve plaats van vestiging. Deze zaak kan echter pas uitgemaakt worden na een dieper onderzoek van de situatie op linguïstisch gebied dan het mogelijk was in het half jaar, dat Dr Onvlee op het eiland is, in te stellen. Van dezen taalgeleerde wordt verwacht, dat hij den Ariadne draad zal vinden, die uit het doolhof van talen en dialecten, die door de 125000 inwoners gesproken worden, zal leiden. De bedoeling is dan één dialect te kiezen, dat als standaardtaal wordt aangenomen, en waarvan allereerst een grammatica en woordenboek zullen saamgesteld moeten worden, terwijl dan daarop een Bijbelsch leesboek en mischien een vertaling van de meest gebruikte Schriftgedeelten (Genesis, Evangelie, enz.) zullen volgen.

Na een korte beschrijving van de eigenaardige moeilijkheden van het werk, dat aan dr Onvlee is opgedragen, besluit de schrijver met deze behartigenswaardige opmerking:

Wij gevoelen van welk ingrupend belang deze dingen voor de levenstaak van Dr Onvlee zijn. Ik wijs er hier in het Kerkblad op, omdat ook de taalgeleerde aanspraak heeft op de begrijpende belangstelling der gemeente. Het is zooveel gemakkelijker met den „echten“ zendeling, die kan vertellen van romantische tochten en aangrijpende bekeeringsgeschiedenissen mee te leven. Men vergeet dan zoo licht het stille geduldswerk van den geleerde, van wiens resultaten, neergelegd in woordenlijsten, enz., men geen kennis kan nemen. Maar toch: als daar een paar wetenschappelijk ontwikkelde jonge menschen zich gaan begraven onder wilden, ten koste allicht van de gezondheid, zoo niet van het leven van zich zelf en de hunnen, als ook zij straks het zware offer moeten brengen hun kinderen reeds op jeugdigen leeftijd te moeten afstaan, zie, dan is toch wel het minste dat wij doen kunnen, onze sympathie te toonen, door te trachten hun moeilijkheden te verstaan. Juist nu, staande aan den aanvang van zijn levenstaak, heeft Dr Onvlee het gebod der gemeente zoo noodig, opdat de Heere zelf hem leide en wijsheid geve. Want éénmaal een foutieve keus gedaan of een verkeerde richting ingeslagen hebben, kan de taak, waaraan hij en zijn vrouw zich met zooveel zelfverloochening gewijd hebben, een groote levensmislukking worden!

Laat men ook aan dit werk de herinnering onder ons levendig houden.

„Zalig gekoer in Gods kerk“.

In het blad van ds Kersten („De Saambinder“) wordt in de samenspraak tusschen Bart en Kees het opschrift van Ps. 56 aldus „vergeestelijkt“:

Bart. Jawel, Kees, maar... je moet er maar bij kunnen. Gods lievelingen hebben en voor roemen en voor innig klagen, genade noodig.